

Multifunkcionalni razvoj ruralnih aktivnosti

Strpač, Martina

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:608410>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-25**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Martina Strpač

Sveučilišni studij smjera Agroekonomika

MULTIFUNKCIONALNI RAZVOJ RURALNIH AKTIVNOSTI

Diplomski rad

Osijek, 2020.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Martina Strpač

Sveučilišni studij smjera Agroekonomika

MULTIFUNKCIONALNI RAZVOJ RURALNIH AKTIVNOSTI

Diplomski rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu diplomskog rada:

1. Prof.dr.sc. Jadranka Deže, predsjednik
2. Izv.prof.dr.sc. Tihana Sudarić, mentor
3. Izv.prof.dr.sc.Snježana Tolić, član

Osijek, 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. PREGLED LITERATURE.....	2
2.1. Multifunkcionalna poljoprivreda	3
2.2. Pojmovno određenje cirkularne ekonomije.....	7
2.3. Društveno odgovorno poduzetništvo	8
2.4. Zelena poljoprivreda	10
2.5. Održivi ruralni razvoj.....	12
2.6. Bioekonomija.....	12
2.7. Privlačnost ruralnog područja i motivi za bavljenje ruralnim turizmom	13
2.8. Područja privlačenja kvalitete usluga.....	15
2.9. Razvoj turizma do 2020. godine i ruralni turizam kao strategija lokalnog razvoja.....	16
3. MATERIJALI I METODE.....	19
4. REZULTATI.....	21
5. RASPRAVA	26
6. ZAKLJUČAK	30
LITERATURA.....	31
SAŽETAK	33
SUMMARY	34
POPIS GRAFIKONA.....	35
TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA	36
BASIC DOCUMENTATION CARD	37

1. UVOD

Predmet ovog rada je multifunkcionalni razvoj ruralnih aktivnosti te istraživanje o stavovima i mišljenjima o eko vrtiću. Pojam multifunkcionalne poljoprivrede je nastao kao nastojanje država za očuvanjem politike kojima se štite i potiču poljoprivrednici i ruralne zajednice, nasuprot „napadima“ u okviru međunarodnih trgovinskih sporazuma. Pojam „multifunkcionalna poljoprivreda“ pojavio se iznenada iz neobaveznih i skrivenih razgovora u uobičajenu upotrebu u međunarodnim okolišnim, trgovinskim i poljoprivrednim krugovima, često u središtu užarenih rasprava. Predlagatelji multifunkcionalnosti u poljoprivredi ukazuju općenito na koristi koje se od poljoprivrede ostvaruju mimo proizvodnje hrane i vlakana – koristi koje često nemaju tržišnu vrijednost i koje mogu znatno varirati, ovisno o poljoprivrednim praksama. Tipično te koristi uključuju doprinos vitalnosti ruralnih zajednica (putem održavanja obiteljske poljoprivrede, ruralnog zapošljavanja i kulturnog nasljeđa), rekreacije, biološke raznolikosti i turizma, zdravlja i očuvanja tla i voda, krajobraza, bioenergije, sigurnosti i kakvoće hrane i dobrobiti životinja.

U ovom radu će biti prikazana analiza multifunkcionalne poljoprivrede, korišteni su podatci službenih stranica kao što je Ministarstvo turizma Republike Hrvatske.

Temeljni cilj rada je istražiti i analizirati razvoj multifunkcionalne poljoprivrede, stavove dionika o multifunkcionalnoj poljoprivredi s posebnim osvrtom na razvoj eko vrtića u ruralnom prostoru.

Izvori podataka korištenih u radu su iz stručne literature koje govore o multifunkcionalnoj poljoprivredi. Podaci su korišteni i sa službene Internet stranice Ministarstva turizma Republike Hrvatske.

Rad je podijeljen na pet poglavlja, od toga će prvo poglavlje obraditi predmet, cilj, strukturu i izvore podataka. Drugo poglavlje će obraditi pregled literature, detaljnije obraditi multifunkcionalnu poljoprivredu. Treće poglavlje opisuje metode i materijale vezane uz istraživanje. Četvrto poglavlje će obraditi rezultate istraživanja vezane uz stavove vezane uz eko vrtić. Peto poglavlje donosi raspravu donesenih rezultata istraživanja. Zadnje poglavlje donosi skraćena razmišljanja i napomene.

2. PREGLED LITERATURE

Multifunkcionalni ruralni razvoj je izrazito širok koncept koji obuhvaća različite poljoprivredne i ne poljoprivredne djelatnosti unutar ruralnog prostora koje bi djelovale na razvoj ruralne sredine i povećanje standarda ruralnog stanovništva. Multifunkcionalna poljoprivreda podrazumijeva diversifikaciju gospodarskih aktivnosti a jedna od njih je i razvoj ruralnog turizma.

Dio multifunkcionalnog razvoja je i ruralni turizam, koji se definira kao pojam ruralnog turizma, pri čemu je ruralni turizam širok pojam, u ruralni turizam pripadaju: seoski turizma, agroturizam, turističko seljačko obiteljsko gospodarstvo (skraćeno TSOG), seljačko domaćinstvo, to su sve pojmovi s kojima se vlasnici gospodarstava koji se bave ili se tek namjeravaju baviti pružanjem turističkih usluga na svojim gospodarstvima svakodnevno susreću. S obzirom na često korištenje navedenih termina, dolazi često do nedoumice među samim vlasnicima gospodarstava i korisnicima navedenih usluga u seoskom turizmu koji je termin ispravan. Mogu se često čuti pitanja: čime se oni to bave: agroturizmom, seoskim turizmom, ruralnim turizmom ili nečim drugim (Baćac, 2011).

Standardne definicije pojmova seoskog, ruralnog ili agroturizam, koje bi bile prihvaćene u svim sredinama koje razvijaju ovaj tip turističkih usluga, ne postoje, iako se o njima raspravlja još od 1. svjetskog foruma o ruralnom turizmu iz 2000. godine u Italiji, odnosno Perugi, gdje je jedan od zaključaka bio i potreba izrade sveobuhvatne definicije prihvatljive svim institucijama i subjektima koji razvijaju ruralni turizam. Recentna razmišljanja stručnjaka na temu međutim definiranja turističkih aktivnosti na ruralnim područjima polako se približavaju u stajalištima na način profiliranja tri temeljna područja koje se upotrebljava u ovome području: ruralni turizam, seoski turizam, te turizam na seljačkom domaćinstvu ili seljačkom gospodarstvu (turističkom seoskom obiteljskom gospodarstvu) – i to sa sljedećim karakteristikama (Baćac, 2011):

1. Ruralni turizam je najširi pojam koji obuhvaća sve turističke aktivnosti/usluge/vidove turizma unutar ruralnih područja, uključujući primjerice ribolovni, lovni, turizam u parkovima prirode, seoski, zimski, ekoturizam, zdravstveni, kulturni i drugi. Ruralni turizam nužno nije dopunska djelatnost na svojem gospodarstvu kojom se stvara dodatni prihod, već može biti i profesionalna djelatnost (primjerice mali obiteljski hotel, konjički centar, i drugo). Sam pojam ruralnog područja, pri tome uglavnom nije

strogo definiran, već se pod njim podrazumijevaju područja u kojima prevladavaju: seoski okoliš, prirodno okruženje, mala naselja i sela, izdvojena poljoprivredna gospodarstva, zaseoci, s poljoprivrednom i šumarstvom kao temeljnim gospodarskim granama.

2. Seoski turizam je užiji pojam od ruralnog turizma, a istodobno je širi pojam od turizma na farmi (turističkom seoskom obiteljskom gospodarstvu) te je vezan uz ambijent sela i njegovu užu okolicu te sve njegove aktivnosti (manifestacije, poljoprivreda, gastronomija, folklor, etnologija, ostala gospodarska aktivnost).
3. Turizam na seljačkom gospodarstvu ili seljačkom domaćinstvu ili turističkom seljačkom obiteljskom gospodarstvu (skraćeno TSOG) ili agroturizmu isključivo se odnosi na oblik turističke usluge koji je dodatna djelatnost na gospodarstvu s živom poljoprivrednom djelatnošću, u sklopu koje se nude proizvodi proizvedeni na takvom gospodarstvu. Turističko seosko obiteljsko gospodarstvo ili agroturizam je dakle pojavni oblik seoskog turizma, dok je seoski turizam pojavni oblik ruralnog turizma.

2.1. Multifunkcionalna poljoprivreda

Pojam „multifunkcionalna poljoprivreda“ pojavio se naglo iz neobaveznih i skrivenih razgovora u uobičajenu upotrebu u međunarodnim okolišnim, poljoprivrednim i trgovinskim krugovima, često u središtu užarenih rasprava. Postavlja se pitanje: što taj termin doista znači. Predlagatelji multifunkcionalnosti u poljoprivredi općenito ukazuju na koristi koje se od poljoprivrede ostvaruju mimo proizvodnje hrane i vlakana, koristi koje često nemaju tržišnu vrijednost i koje mogu znatno varirati, ovisno o poljoprivrednim praksama. Te koristi karakteristično uključuju doprinos vitalnosti ruralnih zajednica (putem održavanja obiteljske poljoprivrede, ruralnog zapošljavanja i kulturnog nasljeđa), biološke raznolikosti, rekreacije i turizma, zdravlja i očuvanja tla i voda, bioenergije, krajobraza, kakvoće i sigurnosti hrane i dobrobiti životinja (Franić, Kumrić, 2009).

Multifunkcionalnost u poljoprivredi, kao i svaka ideja koja se naglo razvija, može imati uvelike različita značenja iz usta različitih govornika i u ušima različitih slušatelja. Počeci multifunkcionalne poljoprivrede su nastali u kontekstu međunarodne trgovine, a koncept predstavlja realne mogućnosti vezanja uz zastupnike održivog razvoja širom svijeta. S obzirom da je tretman prvo postao popularan u zemljama koje su bile pod snažnim pritiskom smanjiti subvencije i trgovinske prepreke za domaće poljoprivrednike, dočekan je s izrazitom

skepsom u glavnim zemljama izvoznicima hrane, poznatima kao Cairns skupina, te u Sjedinjenim državama (Franić, Kumrić, 2009).

Specifični aspekti multifunkcionalne poljoprivrede uključuju sljedeće (Franić, Kumrić, 2009):

- Vitalne ruralne zajednice – potpore gospodarstvima snažno integriranima u lokalno gospodarstvo, kao protutežu velikim poljoprivrednim poduzećima;
- Koristi za okoliš – državna potpora poljoprivredi koja skrbi o okolišu može rezultirati neto koristima za društvo – razvijeni su modeli potpore poljoprivrednicima koji koriste prakse prijateljske okolišu;
- Prehrambena sigurnost – u kontekstu rastuće globalizacije se potiče domaća proizvodnja kako bi se smanjila ovisnost o ćudljivim tokovima međunarodne trgovine,
- Krajobrazne vrijednosti – poljoprivreda pridonosi ljepoti ruralnog krajobraza,
- Sigurnost i kakvoća hrane – važnost specifičnih proizvodnih metoda koje jamče kvalitetu hrane – potiče se promocijom ekološke poljoprivrede, označavanjem proizvoda i poticajima za prelazak na ekološku proizvodnju,
- Dobrobit za životinje – pojedine zemlje potiču označavanje životinja, ali uvode i druge mjere kojima ohrabruju farmere da ulažu dodatne napore (iznad propisanih standarda) u tretmanu životinja.

U razmatranjima svjetske poljoprivrede i ishrane stanovništva se razlikuju tri tipa poljoprivrede: monofunkcionalna, profitno orijentirana i multifunkcionalna. Monofunkcionalna poljoprivreda je raširena u ekonomski manje razvijenim dijelovima svijeta, sa slabim uvjetima proizvodnje, nedovoljnom infrastrukturom i visokom gustoćom stanovništva. Takva poljoprivreda bi imala jedini zadatak, da osigura hranu za stanovništvo po svaku cijenu (Franić, Kumrić, 2009).

Profitno orijentirana poljoprivreda je raširena u zemljama sa povoljnim uvjetima proizvodnje određenih proizvoda za svjetsko tržište na bazi kriterija ekonomije veličine i visoke efikasnosti a sa ciljem zadržavanja određenog tržišnog segmenta (Franić, Kumrić, 2009).

Multifunkcionalna poljoprivreda je karakteristična za Europu. Pored primarne funkcije osiguranja hrane osigurava i ranije spomenute „netržišne funkcije“ (Franić, Kumrić, 2009).

Monofunkcionalna poljoprivreda je karakteristična za manje razvijene zemlje Afrike i Azije. Bez da se pokazatelji posebno komentiraju ističemo da bi se mogli podaci Malezije, Indonezije, Filipina i Južne Afrike – inače članica Cairns grupe (osnovane 1986. godine, od

strane eksportera oko jedne trećine svjetskog izvoza poljoprivrednih proizvoda: Australije, Argentine, Brazila, Bolivije, Brazila, Kanade, Čile, Kolumbije, Kostarike, Fiji, Guatemale, Indonezije, Novog Zelanda, Malezije, Paragvaja, Filipina, Južne Afrike, Urugvaja i Tajlanda) izdvojiti i dodati grupi zemalja sa profitno orijentiranom poljoprivredom. To bi još rustičnije pokazao probleme ovih kontinenata. Sjeverna, Južna Amerika i Australija sa profitno orijentiranom poljoprivredom imaju pozitivan odnos izvoza i uvoza hrane (Franić, Kumrić, 2009).

Multifunkcionalna poljoprivreda Europe se karakterizira najnižim sudjelovanjem poljoprivrednog stanovništva, relativno povoljnim odnosom zemljišnih površina u odnosu na broj stanovnika. Odnos izvoza i uvoza je negativan, ali to ne predstavlja ozbiljan problem u razvijenom djelu Europe, jer se odnosi na zadovoljenje potražnje specijalnih proizvoda iz drugih krajeva svijeta, temeljena na kupovnoj moći stanovništva. Ishrana stanovništva izražava kalorijama po stanovniku i proteinima je povoljnija od zemalja sa drugim tipom poljoprivrede. Niski indeks rasta, odnosno pad poljoprivredne proizvodnje je rezultat stagnacije poljoprivrede u razvijenim zemljama i značajnog pada u bivšim socijalističkim zemljama. Odstupanja, međutim nisu značajna samo na svjetskoj razini, nego i unutar Europe. Ono što je značajno, da su razlike ogromne i unutar Europe. Iz tog razloga je teško kako u svjetskim, tako i u Europskim razmjerima pronaći zajednički imenitelj agrarne politike i regulativa za međunarodni promet hranom (Franić, Kumrić, 2009).

Vjerojatno nije na odmet posebno istaknuti položaj Hrvatske na Europu koji nije posebno povoljan, kao što se to veoma često ističe. Takvo stanje je vjerojatno posljedica tranzicijskog pada, koja je uslijedila od kraja osamdesetih godina prošlog stoljeća.

Također treba istaknuti da u većem dijelu Europe je prisutan problem ekonomije veličine imanja, što se postupno rješava u procesu koncentracije. U Srednjoj i Istočnoj Europi, pa tako i u Hrvatskoj prisutan je problem dvojne strukture imanja u pogledu veličine. S jedne strane postoje imanja većih kapaciteta usmjerenih prema robnoj proizvodnji, a sa druge strane još uvijek postoje inokosna seljačka imanja, koja se bore za zadovoljavanje osnovnih potreba obitelji i u svojoj suštini predstavljaju socijalni problem. U zemljama sa dvostruke strukture uvijek postoji opasnost da se oskudna sredstva za financiranje poljoprivrede potroše za rješavanje socijalnih problema umjesto za unapređenje proizvodnje hrane, koja zadovoljava one kriterije kvalitete i sigurnosti, koje danas predstavljaju osnovne zahtjeve na tržištu. S obzirom na razinu razvijenosti ovih zemalja ovakvo korištenje sredstava predstavlja problem. Inače, usmjerenost sredstva za financiranje poljoprivrede se mijenja i u Europskoj uniji, u

korist ruralnog razvoja što je u skladu s njihovom razvijenošću i aktualnom problematikom (Franić, Kumrić, 2009).

Problem multifunkcionalnog modela europske poljoprivrede do izražaja dolazi poslije priključenja novih država članica. Razlike u razvijenosti, produktivnosti, pa i multifunkcionalnim karakteristikama poljoprivrede između država članica, sve su izraženije. Posljednja globalna financijska i privredna kriza je dovela do stvaranja velikih razlika u financijskoj moći između regije i država članica, a na situaciju u poljoprivredi se najčešće održava siromašenje domaćinstava u manje razvijenim državama članicama i njihovo gašenje zbog nemogućnosti obavljanja djelatnosti. Zbog velikih razlika između Europske unije kao cjeline i država kandidata za članstvo, predviđeno je da se taj problem ublaži putem predpristupnih fondova namijenjenih državama kandidatima za pomoć u razvoju poljoprivrede kakva se zahtijeva u europskom modelu (Franić, Kumrić, 2009).

Seoska područja su u razvijenim državama manje zastupljena u onome tradicionalnom obliku. Poljoprivredne površine veoma često obrađuju oni koji tamo i ne žive iz razloga što sela polako nestaju, izumiru, a čovjek kao društveno biće ne želi biti usamljen. Upravo se to želi promijeniti multifunkcionalnom poljoprivredom. Međutim, kako je to ranije spomenuto, to zahtijeva izuzetno puno ulaganja i posebice vremena.

Smatra se da ova privredna grana ima mnogostruke uloge, kao što su primjerice: proizvodnja (hrana, sirovine), ekonomska (prerada), ekološka (održivi razvoj), demografska (zapošljavanje), kao i nove diversificirane uloge (seoski turizam). Seoskom stanovništvu ovako širok opseg funkcija poljoprivrede pruža mogućnost da ih upotrebi kao svoj potencijal za daljnji napredak i blagostanje (Franić, Kumrić, 2009).

Međutim, običnom stanovništvu ruralnih predjela ovakvi koncepti su dosta apstraktni, pa je iz tog razloga obavezno raditi na podizanju svijesti. Poljoprivrednicima, ali i sudionicima u ruralnom turizmu treba objasniti multifunkcionalnu ulogu poljoprivrede baš kao i njenu vezu sa razvojem poljoprivrede i ekonomije u cjelini. Tako je za male poljoprivrednike na selu od veoma velike važnosti da svate vezu poljoprivredne proizvodnje s očuvanjem tradicije, kulturnog nasljeđa, zaštite prirode i višenamjenskog upotrebe zemljišta.

Tek se tada otvaraju nove perspektive, gdje mali poljoprivredni proizvođač postaje povlašten korisnik raznovrsnih potencijala poljoprivrede koje kroz usluge seoskog turizma može ponuditi zainteresiranim posjetiteljima (Franić, Kumrić, 2009).

2.2. Pojmovno određenje cirkularne ekonomije

Cirkularna ekonomija je naime novi ekonomski model koji zamjenjuje donedavno najpopularniji linearni. Iscrpljujući svjetski resursi, prisiljava svako ljudsko biće da sačuva te resurse i izvuče manje resursa iz prirode kako bi moglo ostvariti nešto za buduću generaciju. Prirodni resursi kao što su minerali i metali smanjuju se brže zbog prekomjerne eksploatacije. Dok su troškovi istraživanja i vađenja materijala visoki s jedne strane, trenutni procesi „zbrinjavanja“ u linearnom gospodarstvu dovode do velike potrošnje sirovina i proizvodnje otpada u tom procesu. Navodi se da se 50% do 80% proizvedenih proizvoda odbacuje nakon upotrebe kao otpad. Razumna i učinkovita uporaba takvih resursa je jedna od mogućnosti, a druga je oporavak resursa od otpada kroz učinkovitu ponovnu uporabu i recikliranje (Miisa, 2016).

Pojam cirkularne ekonomije je novijeg datuma, ali je recikliranje u praksi dugo, ali u biti i olakšava stvaranje zatvorene petlje za ciklus materijala koji treba iskoristiti. Usvaja se promjena od pristupa „od kolijevke do groba“, koja se temelji na pristupanju kolijevci, što dovodi do zelenih praksi (Miisa, 2016).

Dakle cirkularna ekonomija se donekle temelji na hijerarhiji otpada. Ona poziva na smanjenje nastajanja otpada prije recikliranja ili pretvaranja u druge oblike. Naša potrošnja raste, ali su resursi ograničeni. Trebat će nam sve više i više planeta za održavanje naše trenutačne potrošnje (Miisa, 2016).

Kružna ekonomija se naime smatra prikladnim načinom za provođenje prijelaza iz trenutnih ekonomskih modela u modele više održive prirode. Međutim, iz biološke perspektive, industrijski su sustavi općenito neučinkoviti. Proizvodni sustav iz biološke perspektive stoga zahtijevaju ugradnju alata za potporu odlučivanju, čime se organizacijama omogućuje da poboljšaju svoje funkcije i konkurentnost u globalnoj i integriranoj perspektivi. Eko-industrijski parkovi stoga dobivaju na važnosti kao pristup osiguravanju cirkularne ekonomije (Miisa, 2016).

2.3. Društveno odgovorno poduzetništvo

Društveno odgovorno poduzetništvo kao sustavan razvojni koncept dobrovoljnog poslovanja 1983. godine počinje s razvojem (mnogi poduzetnici i poslovne organizacije su djelovali i ranije po načelima društveno odgovornog poduzetništva) osnivanjem britanske organizacije Business in the Community. Pitanje društveno odgovornog poduzetništva postaje sve važniji element strateškog poslovnog upravljanja u uvjetima današnjeg globaliziranog tržišta. Društvena očekivanja o uspješnosti poduzeća stalno rastu. Poduzeća trenutno imaju konkurentsku prednost, koja je u stanju aktivno odgovoriti na stalno mijenjajuća očekivanja kupaca i implementirati društveno odgovorne aspekte u svoje poslovanje, tako da kupci vide koncept društveno odgovornog poslovanja kao dodanu vrijednost poduzeća. Poduzeća bi trebala osjećati određenu predanost zagovaranju društva u kojem djeluju, jer je poslovni sektor dio civilnog društva i za uspješan rad trebaju druge članove. Društveno odgovorna poduzeća nastoje ne samo ispuniti svoje tradicionalne ekonomske ciljeve već i ispuniti društvene i ekološke aspekte svojih aktivnosti, u praksi dobrovoljnim postavljanjem visokih etičkih standarda, izbjegavanjem korupcije, nastojeći minimizirati negativne utjecaje svog poslovanja na okoliš, nastojeći biti dobar poslodavac, podržavajući regiju u kojoj djeluju. Nastoje ostvariti na tri glavna stupa – ekonomsku učinkovitost, odgovornost prema okolišu i društveni angažman – dugoročno i što je moguće čvršće (Caroll, 1999).

Osnovne karakteristike ovog koncepta su (Bowen, 2013):

- *spremnost* – društveno odgovorna poduzeća dobrovoljno razvijaju aktivnosti i prihvaćaju obveze koje prelaze njihove obveze definirane zakonskom odredbom,
- *aktivna suradnja i otvoreni dijalog sa svim zainteresiranim stranama* – ova obveza nadilazi obvezu poduzeća da se ponašaju odgovorno prema svojim dioničarima, ali i drugim dionicima, zaposlenicima, kupcima, dobavljačima ili lokalnim zajednicama,
- *korporativni angažman* – korporativna društveno odgovorna poduzeća, koja stvaraju nove pozitivne trendove u društvu, uključila su društveno odgovorno poslovanje u svoje korporativne strategije i uvažavaju ih u kreiranju poslovnih vrijednosti ili ciljeva,
- *sustavnost i dugoročni vremenski horizont* - društveno odgovorno poslovanje dugoročno je pitanje. Koncept društveno odgovornog poduzetništva trebao bi biti dio strateškog planiranja, stalnog praćenja i ocjenjivanja tvrtki. Društveno odgovorne

tvrtke nisu usredotočene samo na kratkoročne ekonomske ciljeve i dobit, već se i fokusiraju na dugoročne ciljeve i dugoročnu održivost,

- *vjerodostojnost* - samo pouzdana društvena odgovornost omogućit će poduzećima da u potpunosti iskoristi prednosti načela društveno odgovornog poduzetništva te identificira četiri glavne pretpostavke za postizanje povjerenja javnosti - individualnost, autentičnost, transparentnost i dosljednost,
- *poslovanje poduzeća u odnosu na takozvano "Triple-bottom-line business"* - društveno odgovorno poslovanje je moderan koncept poslovanja koji se nalazi na tri stupa i stoga, kao jedna od temeljnih ideja koje se ističu, da se tvrtke ne bi trebale fokusirati samo na maksimiziranje profita i gospodarski rast, ali se njihova pozornost mora usredotočiti na rješavanje socijalnih i ekoloških pitanja,
- *odgovornost prema društvu i predanost poduzeća doprinosu razvoju kvalitete života* - korporativna odgovornost je etički imperativ rada za dobrobit društva.

Alati društveno odgovornog poduzetništva uključuju (Du, Bhattacharya, Sen, 2010):

- *Kampanje koje šire svijest o društvenom pitanju* - poduzeće razvija inicijativu za podizanje svijesti i, iznad svega, interes javnosti za društveno pitanje kroz kampanje, te kako bi ga uvjerali da ih podrži donirajući vrijeme, volontiranje, financijske ili nefinancijske darove. Koristi istraživačko objavljivanje, statistiku, potiče proaktivni pristup i nastoji naučiti dodatne informacije u brošurama ili na web-stranicama. Tu aktivnost provodi samo poduzeće ili surađuje s neprofitnim organizacijama koje se bave ovim problemom.
- *Uzročni marketing* - marketinške aktivnosti povezane s javno korisnim projektom. Poduzeće troši određeni iznos prihoda od određenog proizvoda u društvenoj ili neprofitnoj organizaciji. Istodobno nastoji probuditi interes kupca, što povećava prihode poduzeća i neprofitne organizacije. Kampanje ove vrste obično se provode samo kratko vrijeme. Poduzeće bi trebalo nastojati svoje ponašanje i inicijative učiniti što vjerodostojnijima i vjerodostojnijima.
- *Društveni marketing* - predstavlja razvoj i provedbu kampanje za promjenu ponašanja koja ima za cilj poboljšati javno zdravlje, sigurnost, okoliš ili dobrobit društva. Te se kampanje uglavnom fokusiraju na zdravstvena pitanja (rak dojke, rak prostate i poremećaje prehrane), prevenciju nesreća (prometna sigurnost), probleme okoliša (uštede električne energije i zagađenje zraka) i pitanja uključenosti javnosti (darivanje krvi i prava životinja).

- *Korporativna filantropija* - izravni doprinos poduzeća u dobrotvorne svrhe ili društveni problem, najčešće u obliku novčanih potpora, subvencija ili doprinosa u naturi. Korporativna filantropija je promicanje javno korisnih projekata izvan djelatnosti poduzeća kako bi se promovirala dobra ideja u cijelom društvu ili u određenoj zajednici. Poduzeće može realizirati aktivnosti vezane uz korporativnu filantropiju zajedno s neprofitnim organizacijama.
- *Korporativno volontiranje* - inicijativa u kojoj poduzeće podržava zaposlenike, poslovne partnere i članove franšize kako bi volontirali svoje vrijeme za podršku lokalnim organizacijama i rješavanje socijalnih pitanja. Zaposlenici imaju podršku poduzeća da neko vrijeme rade kao volonteri na projektima i aktivnostima koje je stvorila poduzeće ili neprofitna organizacija s kojom poduzeće surađuje. Alternativno, oni imaju mogućnost izabrati volontersku inicijativu u koju su uključeni. Volonteri mogu pružiti fizički rad, obuku, podučavanje ili savjetovanje.
- *Prakse društveno odgovornog poslovanja* - poduzeće dobrovoljno obavlja poslovne aktivnosti i investicije koje poboljšavaju uvjete u lokalnoj zajednici, bilo društveno ili ekološki. Te se aktivnosti odvijaju uglavnom unutar poduzeća i odnose se na proizvodne procese, razvoj zaposlenika i ponašanje.

2.4. Zelena poljoprivreda

Održiva poljoprivreda je budućnost. Korištenje održivih poljoprivrednih praksi, kao i održivih tehnologija, omogućit će nam da nastavimo tradiciju poljoprivrede bez nanošenja štete planeti.

Prema Ujedinjenim narodima, zelena poljoprivreda uključuje ideje i smjernice iz različitih konceptualnih područja. To su poštena trgovina, ekološka poljoprivreda, organska ili biodinamička poljoprivreda, kao i konzervacijska poljoprivreda.

Konkretnije, to znači da zelena poljoprivreda koristi prilagodljive lokalne poljoprivredne tehnike i prakse koje će povećati prinose u poljoprivredi. To će također smanjiti probleme otpada i neučinkovitosti u našem prehrambenom lancu, ponuditi poboljšane i održive usluge za ekosustav i također osigurati veći povrat na rad.

U osnovi, zelena poljoprivreda koristi dobro razvijene moderne koncepte uzgoja i održivosti kako bi poboljšala prirodne poljoprivredne tehnike koje se bave stvarima kao što su

upravljanje korovom i štetočinama te organska gnojiva i sjemenke. Također se oslanja na tehnologiju koja će potaknuti poljodjelstvo. Te će tehnologije nadopuniti i proširiti prirodne metode i uključiti stvari kao što su nova sintetička gnojiva.

UN je naveo pet ključnih načela zelene poljoprivrede kao (GreenCity Plumber, 2015):

- Integracija stočarstva
- Korištenje postrojenja za skladištenje i preradu nakon žetve radi smanjenja otpada
- Osigurati da su plodoredi raznoliki
- Korištenje ekološki održivih metoda suzbijanja korova i štetočina
- Korištenje prirodnih i održivo unesenih hranjivih tvari

Zelena poljoprivreda spaja i održive ekološke prakse s boljim korištenjem radne snage na poljoprivrednim farmama kako bi se smanjilo siromaštvo.

No, postavlja se pitanje kako se prelazi na zelenu poljoprivredu.

UN kažu da postoji šest stvari koje se moraju poboljšati da bi tamo stigle. Ovi su:

- Diverzifikacija usjeva i stoke
- Učinkovito korištenje vode i time održivost
- Upravljanje plodnošću tla
- Pobrnuti se da poljoprivredni skladišni objekti budu učinkovitiji i održiviji
- Poboljšanje upravljanja zdravljem životinja i biljaka
- Uvođenje novih i ekološki prihvatljivih i radno prihvatljivih načina mehanizacije

Kao što možete vidjeti, zelena poljoprivreda je široka i složena tema koja se oslanja na ideje koje će morati uvesti lokalne, nacionalne i globalne vlade i organizacije.

Ali zelena poljoprivreda je također nešto što mali poljoprivrednici mogu uvesti. Prijelaz na održiviji oblik poljoprivrede znači da će lokalna poljoprivredna gospodarstva promijeniti svoju praksu, koristeći se najboljim praksama iz alata za zelenu poljoprivredu. Konvencionalni i tradicionalni poljoprivrednici mogu uzeti ove održive prakse i metode za maksimalne rezultate.

2.5. Održivi ruralni razvoj

Suvremeno hrvatsko gospodarstvo kao i cjelokupno hrvatsko društvo je zadnjih desetljeća suočeno s epohalnim transformacijama koje imaju duboke povijesne korijene i dugoročne posljedice. Hrvatska su nastojanja usmjerena prema izgradnji modernog tržišnog i europski konkurentnog gospodarstva. Jedan od hijerarhijski najviših ciljeva je uključivanje Republike Hrvatske u europske integracije odnosno ulazak u zajednicu zemalja Europske unije (Čavrak, 2003).

Hrvatsko selo i poljoprivreda kao najznačajnija djelatnost na selu su područja koja će u narednom razdoblju proći kroz veoma duboke transformacije. Poljoprivreda i Hrvatsko selo su prošli u zadnjem stoljeću veoma dinamične i burne transformacije. Provedeno je naime nekoliko, uglavnom neuspješnih, agrarnih reformi. Izvedeni su pokušaji „industrijalizacije“ sela i stvaranja takozvanih „robnih proizvođača“ na selu. (Čavrak, 2003). Modelom „škara cijena“ poljoprivredni sektor je u dugom razdoblju bio glavna osnova i potpora procesima industrijalizacije koji su provedeni na teret i na trošak dugoročno sporijeg rasta poljoprivrede i usporavanja njezina tehnološkog napretka. Treba spomenuti da je u drugom dijelu prošloga stoljeća ostvaren veliki porast poljoprivredne proizvodnje koju je pratila očekivana preobrazba strukture i broja poljoprivrednog stanovništva, uz procese deagrarizacije i urbanizacije (Čavrak, 2003).

2.6. Bioekonomija

Europska komisija definira bioekonomiju kao "proizvodnju obnovljivih bioloških resursa i pretvorbu tih resursa i tokova otpada u proizvode s dodanom vrijednošću, kao što su hrana, hrana za životinje, bio-proizvodi i bioenergija. njihovoj upotrebi širokog raspona znanosti, poticajnih i industrijskih tehnologija, zajedno s lokalnim i prešutnim znanjem."

Predviđena promjena klimatskih uvjeta i sve veće iscrpljivanje fosilnih goriva zahtijevaju da se gospodarstvo temelji na obnovljivim izvorima. Osiguravanje globalne prehrane također zahtijeva povećanje produktivnosti uz dužno poštovanje zaštite resursa i okoliša. Vrhunska biološka i tehnološka znanja i metode za intenzivnu i održivu proizvodnju, opskrbu i preradu biomase mogu uzrokovati ovu promjenu baze industrijskih resursa i doprinijeti smanjenju

opterećenja okoliša i očuvanja konačnih resursa Zemlje. Tako bioekonomija nudi buduću priliku za pomirenje gospodarskog rasta s ekološki odgovornim djelovanjem (Biostep).

Prijelaz na održivu biološku ekonomiju znači da se povijesno razvijene strukture i načini života koji danas izgledaju normalno moraju potpuno promisliti. Stoga je ključno uskladiti istraživanje na širokoj osnovi s rješavanjem nastajućih društvenih izazova i sve više integrirati društvene i ekonomske znanosti, kao i kulturne i humanističke discipline. To je preduvjet za rješavanje problema s kojima se suočavamo kao društveni izazovi i za ostvarivanje tehničkih inovacija kao dijela društvenih struktura i ljudskog života.

Društvena transformacija prema bioekonomiji postavlja pitanja o etičkim temeljima kao i o uvjetima političkog i institucionalnog okvira, ukratko, normativnim resursima takve sveobuhvatne promjene. Kako se promjena može opravdati i legitimirati u svojoj političkoj provedbi koja je uspostavljena u interesu budućih generacija, potaknuta ekonomskim potrebama i istovremeno utemeljena na temeljnim etičkim razmatranjima? Normativni kriterij prihvatljivosti ima mnogo veći učinak od mogućeg nestabilnog prihvaćanja posebnih mjera ili tehnologija koje se mogu odrediti anketama javnog mnijenja od slučaja do slučaja (Biostep).

Općenito govoreći, dolazi do pitanja da li se i kako etičke pretpostavke, razmatranja o ljudskoj koristi i održiva zaštita moderne, industrijski vođene ekonomije mogu uskladiti u bioekonomiju na široko prihvatljiv način.

2.7. Privlačnost ruralnog područja i motivi za bavljenje ruralnim turizmom

Turistima su veoma interesantna ruralna područja, bez obzira na to što se još nisu razvila do željene razine. Za to postoji više razloga, a jedan od njih je svakako što ruralna područja pružaju različite mogućnosti razonode i zabave. Turističke aktivnosti na ruralnom području prema popisu Vijeća Europe su brojne. Na spomenutom popisu se razlikuje više od 30 turističkih aktivnosti razvrstanih u sedam skupina, kao što su primjerice: aktivnosti na vodi (rijekama i jezerima), ture, aktivnosti u zraku, aktivnosti otkrivanja zanimljivosti, sportske aktivnosti, aktivnosti radnih procesa, aktivnosti zdravstvenoga karaktera, kulturne aktivnosti i mnoge druge aktivnosti. Moguće je prema navedenim turističkim aktivnostima na ruralnom prostoru u Republici Hrvatskoj razvijati 19 oblika turizma. Kao sastavnice ruralnoga turizma generalno mogu biti uključeni agroturizam, eko-turizam, aktivnosti u prirodi, ruralno iskustvo, kulturni turizam, avanturistički turizam, izletnički (countryside) turizam, i slični

oblici turizma. Specifičnosti ruralnoga prostora Republike Hrvatske kao snažni privlačni činitelji ruralnoga turizma uključuju: netaknutu prirodu, prirodno naslijeđe, hrvatski karakter i tradiciju (običaje, način života, gostoljubivost i slično), slikovita sela i drugo. Tržišni cilj ruralnog turizma iz navedenih razloga bi trebao biti pozicioniranje Republike Hrvatske kao odredišta kontinentalnoga/ruralnoga turizma (Ružić, Demonja, 2013).

U nastavku će se navesti najčešće motive za bavljenjem seoskim turizmom, a oni mogu biti (Kovač, 2016):

- Uređenje gospodarstva: višak prostora (stara štala, tradicijska kuća, gospodarski objekt) koji trenutno nema funkciju te predstavlja financijski teret, a koji bi se mogao adaptirati za turističke usluge i samofinancirati se uz omogućavanje dodatnog prihoda;
- Višak vlastitih proizvoda koji se ne može plasirati na vanjskom tržištu (pri tome se misli van gospodarstva: zelena tržnica, otkup, prodaja trgovačkim lancima i drugo), a mogli bi se ponuditi izravno na gospodarstvu i to kroz usluge prehrane i nadasve kroz izravnu prodaju na gospodarstvu, čime proizvod može biti konkurentniji jer se uklanjaju troškovi prijevoza do krajnjeg kupca pa je jeftiniji, a u paketu s turističkim uslugama ga se može skuplje prodati, jer se kupcu nudi i atraktivnost ambijenta i prostora (seosko okruženje, selo, priroda, druženje sa životinjama, aktivnosti na domaćinstvu i okolici i drugo), kao i doživljaj, koji se mogu naplatiti;
- Želja za komuniciranjem i prezentiranjem vlastitog načina života na selu, odnosno prezentacija tradicije, baštine i praktičnih znanja „naših djedova“;
- Želja za iskorištavanjem resursa gospodarstva koji su trenutno neiskorišteni (rekultiviranje zapuštenih oranica i vrtova, oživljavanje stočarstva, ponovno pokretanje starih zanata, i drugo), čime se otvara mogućnost samozapošljavanja i ostvarivanja pristojnih novčanih sredstava za život kroz poljoprivredu i turizam te ostale alternativne aktivnosti na gospodarstvu, a što potom motivira članove obitelji za ostanaka na selu, osobito one mlade.

Spremnost domaćina za otvorenu komunikaciju je pored motivacije potrebna, s obzirom da je komunikacija u seoskom turizmu (odnosno, barem bi trebala biti) individualna sa svakim gostom. Gost postaje član obitelji, oslovljava ga se po imenu te se komunicira svakodnevno s njime tokom njegovog boravka na turističkom seoskom obiteljskom gospodarstvu (Kovač, 2016).

2.8. Područja privlačenja kvalitete usluga

Navesti će se četiri temeljna područja za povećanje kvalitete usluga i tematsku usmjerenost turističkog seoskog obiteljskog gospodarstva, te tako podići njegovu prepoznatljivost i atraktivnost na tržištu (Baćac, 2012):

1. Udobnost (komfor) smještaja – prostornost i prozračnost smještajnih jedinica, prostor uređen na način koji sugerira jednostavnost i čistoću održavanja, u skladu s dizajnerskim pravilom „manje je više“, kojim se želi upozoriti na čestu pogrešku gdje se prostor u želji da se ukrasi i opremi, u stvari zaguši i pretrpa, kvalitetni namještaj i druga oprema;
2. Gastro doživljaj: usluga polupansiona s nekoliko tradicijskih jela ili čak usluga punog pansiona s većinom tradicijskih jela; osposobljenosti člana domaćinstva u nekoj od tradicijskih djelatnosti (sommelier, vinar, degustator maslinovog ulja, lovac i slično), te prezentacija gastro ponude od strane domaćina koji je i proizvođač neke od temeljnih sastavnica (ulje, vino, meso, voće, žitarice i drugo); priprema jela od proizvoda certificirane ekološke poljoprivredne proizvodnje; ponuda prilagođenih jelovnika (makrobiotičkih, vegetarijanskih i slično);
3. Očuvana autentičnost ruralne baštine: svi objekti gospodarstva (posebice novoizgrađeni) izgrađeni s osnovnim elementima tradicijske gradnje kraja gdje se nalazi gospodarstvo; objekti gospodarstva čine prostornu cjelinu uređenih starih objekata; okoliš gospodarstva uređen s elementima tradicijske hortikulture (autohtone vrste začinskog i ukrasnog bilja i grmlja, travnjak, brajda, drvo za hladovinu i slično); okoliš gospodarstva uređen tradicijskim elementima kao što su gustijerna, gumno, čatrnja ili bunar i slično; vrt s autohtonim povrćem ili začinskim travama i slično; tradicijske ograde na gospodarstvu (pleter, suhozid i slično); gospodarstvo uklopljeno u uređeni tradicijski poljoprivredni krajolik; objekti gospodarstva zaštićeni kao kulturno dobro; čuvano graditeljsko nasljeđe naselja (u blizini gospodarstva) bez interpolacija novosagrađenih struktura; gospodarstvo na rubu ili unutar zaštićenog dijela prirode; objekti za smještaj na gospodarstvu opremljeni s pretežito starinskim autentičnim namještajem ili s vjernim replikama starinskog namještaja; autohtono cvijeće u smještajnom dijelu; krušna peć na gospodarstvu; aktivni stari zanat u okviru gospodarstva; povremene demonstracije starih zanata; etno zbirka (izloženi stari alati, tradicijski kućanski predmeti, slike i slično);

4. Mogućnost doživljaja tradicije i aktivnog odmora: prodaja vlastitih zapakiranih proizvoda te proizvoda drugih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava na gospodarstvu; prodaja suvenira; mogućnost sudjelovanja gostiju u poljoprivrednim radovima; mogućnost sudjelovanja gostiju u starim zanatima; prezentacija i poduka o tradicijskim vještinama i znanjima (priprema tradicijskih jela, branje bilja, gljiva, kušanje pića, sviranje i prezentacija narodnih instrumenata i slično); jahanje konja i mogućnost doživljaja drugih uzgajanih životinja na domaćinstvu; biciklistički obilasci atrakcija u okolnom području; šetnja u okolnom području; organizirani poludnevni ili jednodnevni izleti u okolici; organizirani prilagodljivi višednevni programi na gospodarstvu i okolici; vožnja kočijom u posjedu gospodarstva; organizirane druge aktivnosti (vožnja kajakom, terenskim vozilom i slično u posjedu gospodarstva), razne forme „seoskog wellnessa“ (biljni čajevi od lokalnog ljekovitog bilja, kupke, spavanje u slami i slično); rekreacijske površine u okviru gospodarstva (igrališta i slično).

2.9. Razvoj turizma do 2020. godine i ruralni turizam kao strategija lokalnog razvoja

Ministarstvo je izradilo Strategiju razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine u kojoj je turizam ruralnih područja, osobito seoski turizam, identificiran kao jedan od prioritetnih turističkih proizvoda Republike Hrvatske. Izuzetno značajnu ulogu za razvoj seoskog turizma Republike Hrvatske, osim Ministarstva turizma, a to znači i seoskog turizma, ima i Ministarstvo poljoprivrede. Riječ je o ministarstvu koje je, između ostalog, nedavno izradilo, A Europska komisija prihvatila, nacionalni Program ruralnog razvoja 2014.-2020. kojim se detaljno razrađuju mjere podizanja konkurentnosti ruralnih područja Republike Hrvatske, uključujući i pripadajući sustavi potpore kroz upotrebu financiranja iz fondova Europske unije (Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godinu).

Završno, za razvoj seoskog turizma Republiku Hrvatsku značajnu ulogu zasigurno ima i Ministarstvo poduzetništva i obrta. Riječ je o ministarstvu koje stvara pretpostavke za unapređenje konkurentnosti u svim sektorima malog i srednjeg poduzetništva, obrtništva i zadugarstva, ali i za ravnomjerni razvoj poduzetništva. Ministarstvo poduzetništva i obrta u tom smislu aktivno potiče inovacije, razvoj novih tehnologija te osnivanje novih poduzetničkih zona. Riječ je naime o ministarstvu koje je osnovno provedbeno tijelo (poluga) za pripremu, odnosno provedbu strateških i operativnih dokumenata, odnosno programa za upotrebu sredstava fondova Europske unije i ostalih međunarodnih izvora financiranja

namijenjenih unapređenju konkurentnosti obrtništva, zadrugarstva, maloga i srednjega poduzetništva. Veoma bitnu ulogu u razvoju seoskog turizma također ima i Ministarstvo financija, odnosno Porezna Uprava kroz kreiranje porezne politike. Pružanje usluga u seljačkom domaćinstvu u poreznom smislu izjednačeno je sa samostalnom djelatnošću, odnosno dohodak se ostvaruje kao i na temelju obavljanja djelatnosti obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti, djelatnosti slobodnih zanimanja i djelatnošću poljoprivrede i šumarstva (Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godinu).

Druge bitne institucije, odnosno organizacije, za razvoj seoskog turizma Republike Hrvatske, osim navedenih ministarstava, svakako su i (Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godinu):

- Hrvatska turistička zajednica,
- Turističke zajednice županija, odnosno gradova ili mjesta,
- Hrvatska gospodarska komora (Sektor za turizam, odnosno Zajednica ruralnog turizma pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, unutar koje djeluje i Sekcija turističkih seoskih obiteljskih gospodarstava);
- Hrvatska obrtnička komora.

Premda se mnogi teoretičari slažu u svezi sa značenjem turizma kao oruđa ekonomske regeneracije ruralnih regija, još uvijek postoje dileme oko toga da li turizam kao razvojna strategija donosi više prednosti ili nedostataka ruralnim područjima (Petrić, 2006).

U nastavku se navodi lista argumenata koji preferiraju turizam kao razvojnu strategiju ruralnih zajednica (Petrić, 2006):

- Ruralni turizam može se razvijati lokalno uz sudjelovanje lokalne vlade i malog poduzetništva bez ovisnosti o nedomicilnim poduzećima i poduzećima. Ovo predstavlja značajnu prednost, osobito kad je riječ o imidžu ruralnog turističkog proizvoda koji na ovaj način uspijeva zadržati svoju autentičnost.
- Ruralni turizam se može razvijati s relativno malim ulaganjima znanja i kapitala. Iz tog razloga razvoj ruralnog turizma može biti jeftiniji u odnosu na ostale ekonomske razvojne strategije (kao primjerice razvoj industrije).
- Ruralni turizam malim poduzetnicima pruža razvojne mogućnosti čije bi poslovanje inače bilo neisplativo u ruralnim zajednicama s malo stanovnika. Dvije grupe poduzetnika imaju osobitu korist od razvoja turizma, i to, prvenstveno oni koji su

izravno uključeni u turizam (primjerice smještajni kapaciteti kao primjerice kuće za iznajmljivanje, moteli i ugostiteljski objekti, ali i atrakcije) te oni koji imaju ne izravnu korist od razvoja turizma (primjerice trgovačke radnje, benzinske stanice i drugo). Ruralni turizam osim toga, osobito pogoduje postojećim ruralnim gospodarskim subjektima, kao što su primjerice seoska gospodarstva, pomažući im u generiranju sekundarnog dohotka.

3. MATERIJALI I METODE

Kako bi se utvrdili stavovi i mišljenja o eko vrtiću, korišteno je anketno ispitivanje. Eko vrtić je vrtić u kojem bi djeca učila o prirodi na osnovu vlastitog iskustva, kroz sva osjetila. U ovom vrtiću djeca bi za svaki obrok ubirala svježe namirnice iz vrta, jaja iz kokošinjca i drugih aktivnosti. Djeca bi od najranije dobi kroz igru usvajali navike i stjecali osnovna znanja o važnosti odgovornog ponašanja prema okolišu. Prepoznajući važnost i potrebu odgajanja mladih generacija osjetljivih na pitanje zaštite okoliša i brige za održivi razvoj eko vrtići se uključuju u Međunarodni program Eko škola u organizaciji Udruge Lijepa naša. Međunarodne Eko-škole su program osmišljen za provedbu smjernica odgoja i obrazovanja za okoliš na razini čitavih odgojno-obrazovnih ustanova (osnovne i srednje škole, dječji vrtići i učenički domovi, škole za djecu s posebnim potrebama i fakulteti). Nacionalni koordinator Eko-škola u Republici Hrvatskoj je Udruga Lijepa naša. Cilj programa eko vrtića je ugradnja odgoja i obrazovanja za okoliš u sva područja odgojno-obrazovnog sustava i svakodnevni život učenika i zaposlenika Eko-škole. Zadaća programa je odgojiti mlade generacije osjetljivima na pitanja okoliša i osposobiti ih za donošenje odluka o razvitku društva u budućnosti.

Opća načela odgoja i obrazovanja za okoliš su:

- usklađivanje programa Eko-škola hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu,
- uvođenje posebnih programa zaštite okoliša,
- stalno usavršavanje učitelja, odnosno odgojitelja,
- interdisciplinarni pristup odgoju i obrazovanju za okoliš,
- osnivanje centara odgoja i obrazovanja za okoliš,
- opremanje škola, odnosno vrtića literaturom s tematikom zaštite okoliša.

Opći ciljevi zaštite okoliša u programu Eko-škole su:

- snimiti stanje – okoliš vrtića, naselja,
- utvrditi probleme i mogućnosti rješenja,
- predvidjeti i upozoriti na nove probleme, pokušati ih spriječiti,
- dati prednost održivom razvitku,
- unaprijediti kakvoću življenja,

- organizirati akcije s ciljem promicanja životnih i radnih uvjeta,
- zaštititi prirodu i očuvati prirodne izvore,
- upoznati i štiti biološku raznolikost eko-sustava,
- poticati i osmišljavati rad u okolišu,
- nastojati ispraviti štete počinjene u okolišu,
- upozoravati javnost o problematici okoliša,
- informirati javnost o realizaciji eko-aktivnosti.

Značajno je naglasiti kako briga o održivom razvoju ne predstavlja samo ekologiju u užem smislu već uključuje i poticanje usvajanja navika zdravog načina života, obilježavanje ekoloških datuma, očuvanje kulturne baštine i njegovanje tradicije kraja. Odgoj i obrazovanje za održivi razvoj zapravo predstavlja kulturu življenja.

Podaci prikupljeni ovim upitnikom koristiti će se na povjerljiv način samo tijekom i u svrhu navedenog istraživanja.

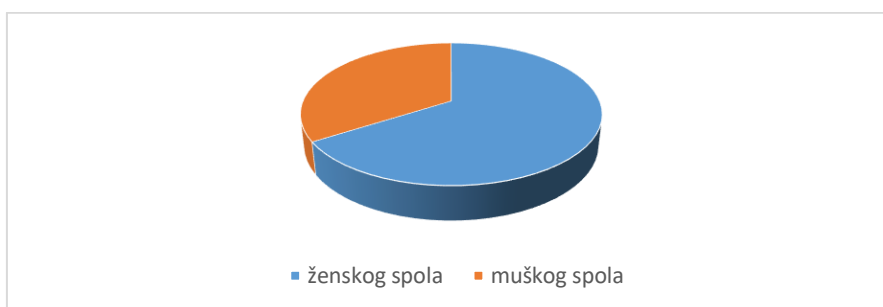
Anketa je provedena putem Google obrasca, anonimno, na uzorku od 100 ispitanika iz svih županija Republike Hrvatske. Ispitanici su različitih dobnih skupina i različite razine obrazovanja. Provedba ankete se odvijala u razdoblju od siječnja do veljače 2020. godine. Jedini uvjet za ispunjavanje ankete je punoljetnost ispitanika, da je isti državljanin Republike Hrvatske te da je roditelj ili skrbnik djeteta.

Cilj ankete je istražiti kakvo je mišljenje, odnosno kakvi su stavovi roditelja/skrbnika o ekovrtiću, da li se slažu s takvim načinom odgoja i obrazovanja, te da li bi svoju djecu slali u takav oblik vrtića.

4. REZULTATI

U skladu s ciljem istraživanja, obavljeno je istraživanje. Istraživanje je provedeno kako bi se saznali kakvi su stavovi i mišljenja roditelja i skrbnika o važnosti eko vrtiću u razvoju djeteta.

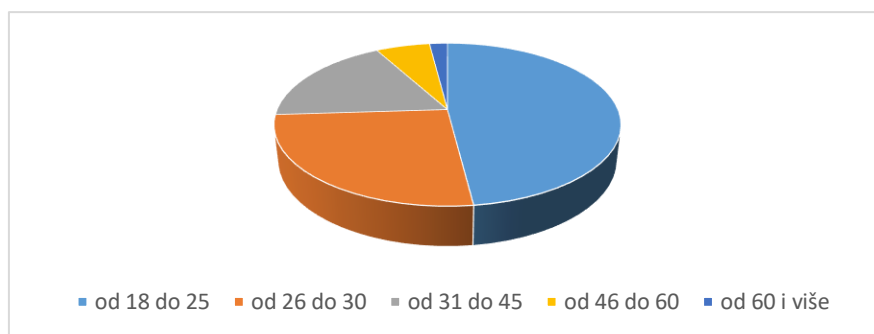
Istraživanje je provedeno na 100 ispitanika, od toga je bilo 34 ispitanika muškog spola, te 66 ispitanika ženskog spola.

Grafikon 1. Spolna struktura ispitanika

Izvor: izrada autora

Prema dobi ispitanika, najviše ispitanika je imalo od 18 do 25, njih 48, potom slijede osobe u dobi od 26 do 30 godina njih 26, osoba od 31 do 45 godina bilo je 18, od 46 do 60 je bilo 6, dok je najmanje bilo osoba u dobi od 60 i više, njih 2.

Grafikon 2. Dobna struktura ispitanika

Izvor: izrada autora

Prema razini obrazovanja nije bio niti jedan ispitanik koji je odgovorio da je bez škole, niti da ima samo završenu osnovnu školu. 58 ispitanika je odgovorilo da ima završenu višu ili visoku školu, dok 42 osoba ima završenu srednju školu.

Grafikon 3. Razina obrazovanja

Izvor: izrada autora

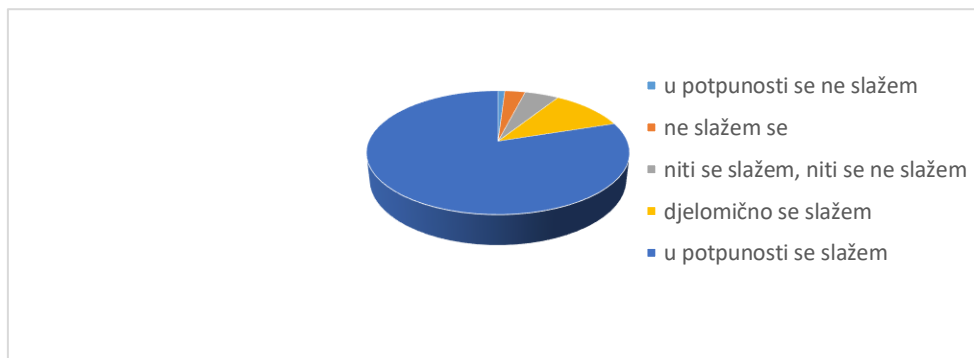
Većina ispitanika, njih 99 odgovorilo je da smatra da je „Eko vrtić“ dobar za odgoj djece, dok je samo 1 ispitanik odgovorio da „Eko vrtić“ nije dobar za odgoj djece.

Grafikon 4. Eko vrtić za odgoj djece

Izvor: izrada autora

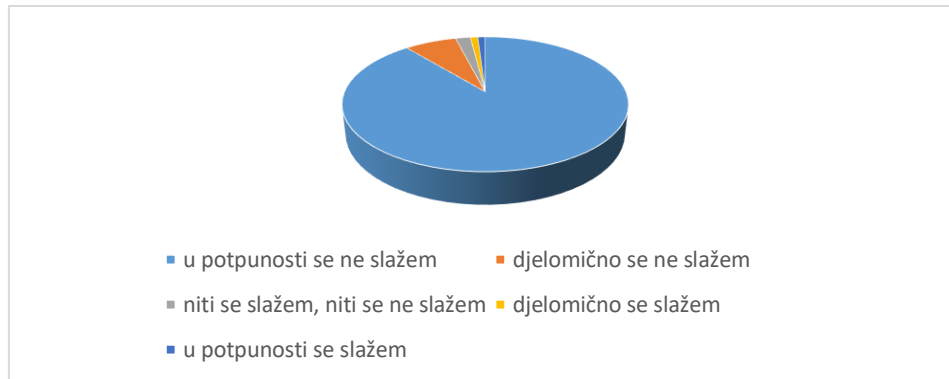
Na pitanje u vezi toga koliko su eko vrtići odgovarajući za razvoj djece veći dio ispitanika, njih 80 odgovorilo je da se u potpunosti slaže da se u vrtićima treba učiti o uzgoju biljaka, voća i povrća, 11 ispitanika je odgovorilo da se djelomično slaže s tim, 5 ispitanika je neutralno da li se treba u vrtiću učiti o uzgoju biljaka, voća i povrća, 3 ispitanika su odgovorila da se djelomično ne slaže, dok je samo 1 ispitanik odgovorio da se u potpunosti ne slaže da se u vrtiću treba učiti o uzgoju biljaka, voća i povrća.

Grafikon 5. Učenje o uzgoju biljaka, voća i povrća

Izvor: izrada autora

Najveći broj ispitanika, njih 89 odgovorio je da se u potpunosti slaže da u vrtićima treba razvijati empatiju i brigu za životinje, 7 ispitanika je odgovorilo da se djelomično slaže da u vrtićima treba razvijati empatiju i brigu za životinje, 2 ispitanika su odgovorila da su neutralni po tom pitanju, 1 ispitanik je odgovorio da se djelomično ne slaže i 1 ispitanik je odgovorio da se u potpunosti ne slaže s tim da se u vrtićima treba razvijati empatija i briga za životinje.

Grafikon 6. U vrtićima se treba razvijati empatija i briga za životinje

Izvor: izrada autora

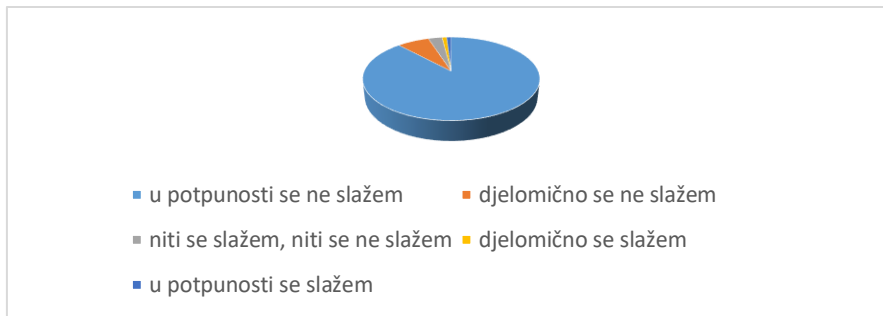
Najveći broj ispitanika, njih 92 smatra da se u potpunosti slaže da je važno poticati djecu na rad i boravak u prirodi, 5 ispitanika je odgovorio da se djelomično slaže da je važno poticati djecu na rad i boravak u prirodi, dok je po 1 ispitanik odgovorio da je neutralan, da se djelomično ne slaže i da se u potpunosti ne slaže.

Grafikon 7. Djecu je važno poticati na rad i boravak u prirodi

Izvor: izrada autora

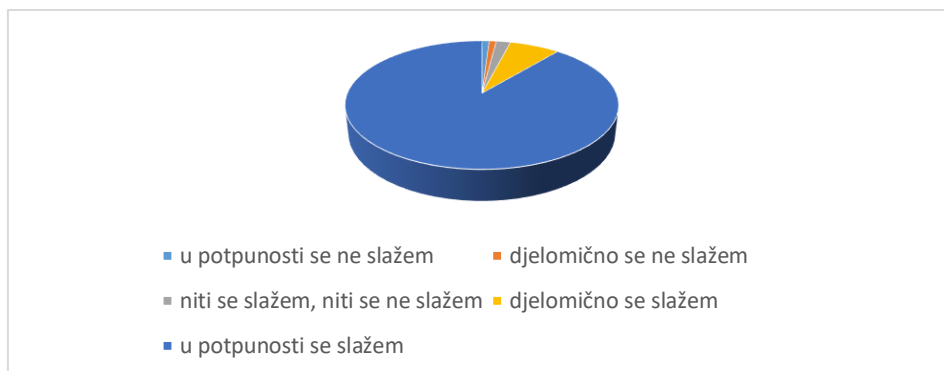
Najviše ispitanika, njih 86 (88%) se u potpunosti slaže da se djeca u vrtiću trebaju učiti o recikliranju, 7 (7%) ispitanika se djelomično slaže, 3 ispitanika su neutralna, te se po 1 ispitanik djelomično ne slaže i u potpunosti ne slaže.

Grafikon 8. Djeca u vrtiću trebaju učiti o recikliranju

Izvor: izrada autora

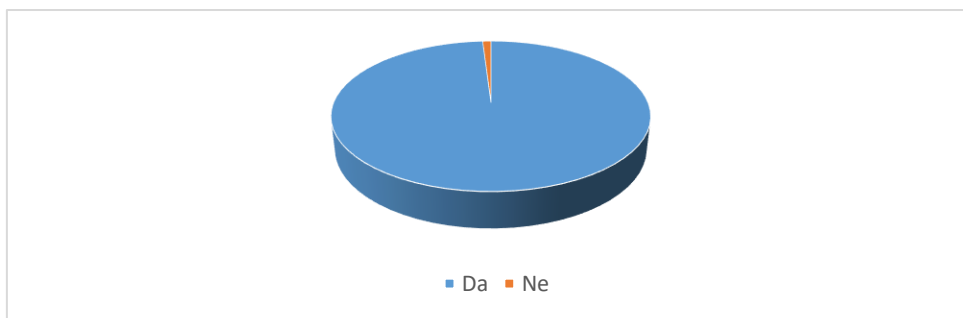
Najveći broj ispitanika, njih 88 odgovorio je da se u potpunosti slaže da djeca u „eko vrtiću“ razvijaju samostalnost u brizi za sebe i okolinu u kojoj žive. 7 ispitanika je odgovorio da se djelomično slaže da djeca u eko vrtiću razvijaju samostalnost u brizi za sebe i okolinu u kojoj živi. 2 ispitanika je bilo neutralno kod odgovora da djeca u eko vrtiću razvijaju samostalnost u brizi za sebe i okolinu. Dok po 1 ispitanik je odgovorio da se djelomično ne slaže i da se u potpunosti ne slaže.

Grafikon 9. Djeca u „eko vrtiću“ razvijaju samostalnost u brizi za sebe i okolinu u kojoj žive

Izvor: izrada autora

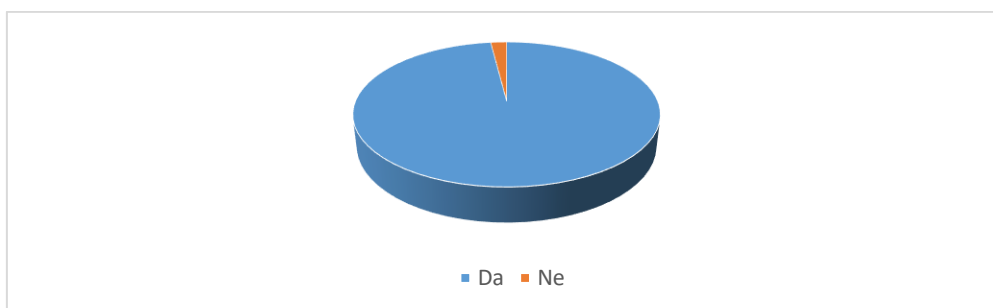
Većina ispitanika, njih čak 99 odgovorio je da treba biti ovakvih vrtića, dok je samo 1 ispitanik odgovorio da ne treba biti ovakvih vrtića.

Grafikon 10. Prema vašem mišljenju, ovakvih vrtića treba biti više

Izvor: izrada autora

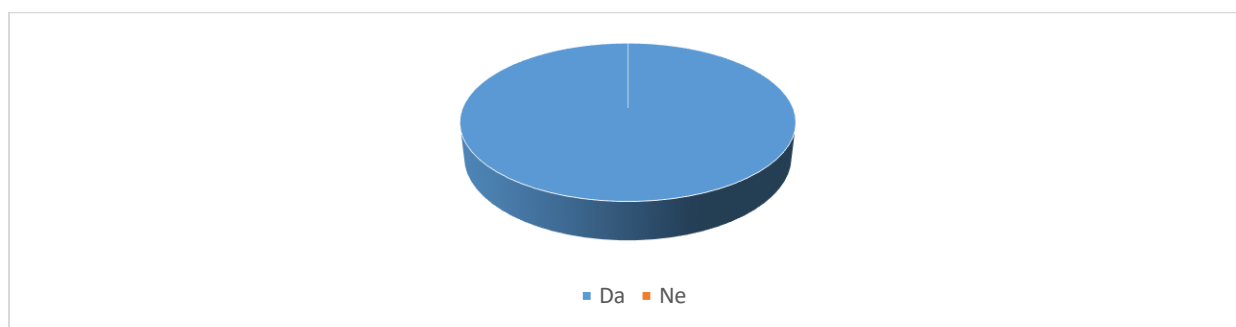
Najviše ispitanika, njih 98 odgovorilo je kad bi ovakav vrtić imali u blizini da bi upisali svoje dijete u njega, dok je samo 2 ispitanika odgovorilo da ne bi upisalo svoje dijete u ovakav vrtić.

Grafikon 11. Da ovakav vrtić imam u blizini upisao bi dijete u njega

Izvor: izrada autora

Svi ispitanici su odgovorili da treba promovirati eko vrtić.

Grafikon 12. Treba promovirati „Eko vrtiće“

Izvor: izrada autor

5. RASPRAVA

Iz navedenih odgovora anketiranih ispitanika i dobivenih rezultata, prvo se može vidjeti da je sudjelovali više ženskih osoba, nego muških. Prema dobi, najviše ispitanika je imalo od 18 do 25 godina, dok je najmanje ispitanika odgovorilo da ima 60 i više godina. Prema razini obrazovanja najviše osoba je imalo završenu višu ili visoku školu, dok je manji broj odgovorio da ima završenu srednju školu, niti jedan ispitanik nije odgovorio da je bez škole i da ima završenu samo osnovnu školu. Većina ispitanika, prema anketi smatra da je Eko vrtić dobar za odgoj djece. Najveći broj ispitanika se u potpunosti slaže da se u vrtićima treba učiti o uzgoju biljaka, voća i povrća, potom slijede ispitanici koji su odgovorili da se djelomično slažu s tim, dok je najmanje ispitanika odgovorilo da se u potpunosti ne slaže da se u vrtiću treba učiti o uzgoju biljaka, voća i povrća. Najviše ispitanika se u potpunosti slaže da u vrtićima treba razvijati empatiju i brigu za životinje, dok najmanje njih se u potpunosti ne slaže s tim da se u vrtićima treba razvijati empatija i briga za životinje. Najveći broj ispitanika se u potpunosti slaže da je važno poticati djecu na rad i boravak u prirodi, dok je najmanji broj ispitanika odgovorio da je neutralan ili da se djelomično ne slaže ili da se u potpunosti ne slaže. Najviše ispitanika se u potpunosti slaže da se djeca u vrtići trebaju učiti o recikliranju, dok se najmanje ispitanika izjasnio da djelomično ne slaže i da se u potpunosti ne slaže. Najveći broj ispitanika je odgovorio da se u potpunosti slaže da djeca u eko vrtiću razvijaju samostalnost u brizi za sebe i okolinu u kojoj žive, dok je najmanje ispitanika odgovorilo da se djelomično ne slaže i da se u potpunosti ne slaže. Najviše ispitanika, gotovo svi su odgovorili da treba biti više ovakvih vrtića. Najviše ispitanika je odgovorio kad bi ovakav vrtić (eko vrtić) imali u blizini da bi upisali svoje dijete u njega. Svi ispitanici su odgovorili da trebaju promovirati eko vrtić.

Dječji vrtić Srednjaci je dječji vrtić koji je s djelovanjem započeo 01. listopada 1973. godine, na lokaciji Vladimira Filakovca 2. u Zagrebu, s osam skupina. 1997. godine započinju provedbu verificiranog programa iz područja odgoja i obrazovanja za održivi razvoj, u područnom objektu, s osam skupina djece. Odlukom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa 2005. godine su imenovani vježbaonicom Učiteljske akademije Sveučilišta u Zagrebu za kineziološku metodiku. Također odlukom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa su 2007. godine imenovani Centrom izvrsnosti (stručno-razvojnim centrom) za provedbu programa odgoja za održivi razvoj, radi unaprjeđenja stručnog rada u području predškolskog odgoja i stručnog usavršavanja stručnih djelatnika u dječjim vrtićima Republike Hrvatske.

Status Međunarodne eko škole su dobili 2009. godine i nositelji su Zelene zastave. Edukaciju odgajatelja iz područja odgoja za održivi razvoj, u sklopu stručno-razvojnog centra provode od 2008. godine (Dječji vrtić Srednjaci):

- 2008. i 2009 – I. generacija,
- 2010. i 2011. – II. generacija,
- 2015., 2016., i 2017. – III. generacija,
- 2018., 2019. i 2020 – IV. generacija.

Eko program se provodi programom u osam odgojnih skupina, 180-ero djece u dobi od 3. do 7. godine života.

Dječji vrtić „Ivanić Grad" već duži niz godina promišlja u smjeru što kvalitetnijeg načina života. Stoga je u okviru cjelovitog humanističko razvojnog programa ekološka dimenzija integrirana u sve aktivnosti i rad s djecom, kako odgojnih djelatnika tako i svih zaposlenika jer nitko u našoj vrtićkoj zajednici ne može biti i nije izuzet od odgovornosti u odnosu na dijete. Program Eko-škole zahtijeva planiranje, djelovanje i dosljedno poštivanje zadanih međunarodnih smjernica i kriterija. Nakon ispunjenja svih postavljenih zadaća prema priznatim međunarodnim standardima, uz stalni nadzor državnog povjerenstva Eko-škola, 2006. godine naš Dječji vrtić Ivanić Grad ostvario je status Eko-škole i postao 1. EKO-VRTIĆ u Hrvatskoj uz posjedovanje zelene eko-zastave i povelje Fee-a. Svoja postignuća na području ekologije njeguju i dalje te ostvaruju dobru suradnju s vrtićima diljem Hrvatske (DV „Sisak-stari“ Sisak, DV „Radost“ Zadar, DV „101 Dalmatiner“ Poreč, DV Dugo Selo) s ciljem prenošenja i razmjene pozitivnih iskustava sadašnjih i budućih članica Eko-vrtića (Dječji vrtić Ivanić Grad).

Dječji vrtić Vukovar I., Područni objekt Leptirići, dobio je status Eko vrtića, a mala djeca koja pohađaju vrtić, odgojiteljice i roditelji su proslavili to svečanim podizanjem Zelene zastave. Ovaj vrtić je time postao prvi državni vrtić u Vukovarsko-srijemskoj županiji koji se može ponositi tim statusom. Iza djelatnika i ravnateljice Dječjeg vrtića Vukovar I. je cijela godina rada, niz suradnji, aktivnosti i puno uložene truda u postizanju ovoga statusa. Na tom putu su im pomogli i članovi njihovog eko odbora te predstavnici lokalne zajednice. Status eko vrtića za sobom povlači velike odgovornosti. Kako bi dobili taj status morali su proći sedam koraka, od osnivanja odbora, zdrave prehrane, čuvanja okoliša i drugo. Cilj im je doista educirati djecu za važnost očuvanja okoline i malim koracima kreću prema očuvanju planeta Zemlje. Imali su puno eko akcija, udružili su se s njihovim ribičima, pčelarima i raznim drugim

udrugama te na taj način promovirali kako se zdravo ophoditi prema samoj prirodi (Živković, 2019).

Dječji vrtić "Mak" iz Osijeka od 2018. godine je ponosni nositelj zlatnog statusa međunarodnog eko-vrtića i jedini takav vrtić u gradu Osijeku. Zahvaljujući ovom statusu, djeca se kroz integrirani program svakodnevno upoznaju s potrebom odvajanja otpada i odgovornim ponašanjem prema prirodi. Prvi certifikat vrtić je dobio još 2008. godine i predanim radom odgajateljica, djece i roditelja podigli su ga na zlatnu razinu: "Do međunarodne eko-škole i zlatnog statusa dođe se samo velikim radom i trudom svih nas koji radimo i živimo u ovom vrtiću te djece koja su spremna odraditi to što mi zamislimo i roditelja koji su nam zaista velika podrška i koji se uključuju u naš program i kreiraju ga zajedno s nama. S roditeljima i djecom organiziramo radionice kako upotrijebiti i kako iskoristiti otpad. Mi smo krenuli s ciljem uvođenja eko-sadržaja u sve segmente odgojno-obrazovnog rada u vrtiću i to je jedan integrirani program", rekla je koordinatorica projekta Slavica Jović i dodala kako je cilj projekta senzibilizirati djecu za odgovorno ponašanje prema prirodi (Mikić, 2018.).

Dječji vrtić Het Snuitje s radom je počeo 2009. godine na farmi u regiji Veghel u Nizozemskoj. Posebno je razvijen za poljoprivrednu skrb o djeci, gdje se pažnja posvećuje sigurnom okruženju za djecu, brizi o životinjama, prirodi i ugodnom radnom okruženju za zaposlenike. U vrtić se primaju djeca od 8 tjedana do 12 godina. Dječji vrtić Het Snuitje djeluje u skladu s pedagoškom vizijom koja se testira na temelju sheme certificiranja skrbi za djecu. Njihova pedagoška vizija sastoji se od četiri stupa:

- Osiguravanje emocionalne sigurnosti – osiguravanje toplog, sigurnog i poznatog okruženja. Svestran unutarnji i vanjski prostor u kojem dijete može istraživati. Socijalni odnos u kojem se dijete osjeća sigurno. Djeca se osjećaju bezuvjetno prihvaćeno.
- Razvoj osobne kompetencije – rad s pretpostavkom da je svako dijete jedinstveno i da se svako dijete razvija vlastitim tempom s obzirom na svoje osobne vještine. Pružanje posebne podrške za aktivnosti.

- Razvoj socijalne kompetencije – uspostavljanje socijalnog kontakta između djece ide prirodnim tokom. Ako je potrebno, kontakt potiču kroz igru, pjesme, ples, specifičnu interakciju. Kontakt sa životinjama proširuje socijalne vještine.
- Izrada vlastitih vrijednosti i standarda- važan im je primjer ponašanja s drugima, djecom, prirodom i materijalima. Uče djecu kakvo se ponašanje od njih očekuje i što je prihvatljivo.

6. ZAKLJUČAK

Iz rada se može zaključiti da je ruralni razvoj u Republici Hrvatskoj nedovoljno razvijen te se kroz program razvoja nastoji doći do veće konkurentnosti gdje je ministarstvo izradilo Strategiju razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine u kojoj je turizam ruralnih područja, a osobito seoski turizam, identificiran kao jedan od prioritetnih turističkih proizvoda Republike Hrvatske. U radu je provedeno anketno istraživanje kako bi se utvrdili stavovi i mišljenja o eko vrtiću. Eko vrtić je oblik vrtića koji je ustrojen tako da se djeca uče o prirodi na osnovu vlastitog iskustva, kroz sva osjetila. Djeca bi za svaki obrok ubirala svježe namirnice iz vrta, jaja iz kokošinjca i drugo. Od najranije dobi bi djeca kroz igru usvajali navike te stjecali osnovna znanja o važnosti odgovornog ponašanja prema okolišu. Prepoznajući važnost i potrebu odgajanja mladih generacija osjetljivih na pitanje zaštite okoliša i brige za održivi razvoj eko vrtići se uključuju u Međunarodni program Eko škola u organizaciji Udruge Lijepa naša.

Iz provedenog istraživanja se može zaključiti da većina ispitanika smatra da je Eko vrtić dobar za odgoj djece, te se većina ispitanika u potpunosti slaže da se u vrtićima treba učiti o uzgoju voća, biljaka i povrća. Također se iz provedenog istraživanja može zaključiti da se u vrtićima treba razvijati empatija i briga za životinje, kao i da je važno poticati djecu na rad i boravak u prirodi. Većina ispitanika se u potpunosti slaže da se djeca u vrtiću trebaju učiti o recikliranju, te da djeca u eko vrtiću razvijaju samostalnost u brizi za sebe i okolinu u kojoj žive. Gotovo svi ispitanici su odgovorili da treba biti više eko vrtića, te da kad bi imali eko vrtić u svojoj blizini da bi svoju djecu upisali u njega. Svi ispitanici su odgovorili da treba promovirati eko vrtić.

Na kraju svega navedenog se može zaključiti da je velika potražnja za eko vrtićima, jer roditelji i skrbnici vide velike prednosti takvih vrtića. Takvi vrtići naime djeci mogu pružiti vrlo dobru podlogu za budućnost, odnosno nastavak života. Jedan razlog za to je očuvanje i iskorištavanje prirode jer se dobro zna da priroda pruža mnoštvo prirodnih hranjivih stvari koji su nam potrebni za život.

LITERATURA

1. Baćac, R.: Priručnik za bavljenje seoskim turizmom. Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 2012., 1.
2. Biostep. What is Bioeconomy? Dostupno na: <http://www.biostep.eu/background/what-is-bioeconomy/> (12.05.2020.)
3. Bowen HR.: Social Responsibilities of the Businessman; Iowa city: University of Iowa press. 2013., 248
4. Carroll AB. Corporate social responsibility evolution of definitional construct. Business and Society. 1999, 38(3):268-295.
5. Čavrak, V.: Održivi razvoj ruralnih područja Hrvatske, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, 2003., 1(1): 61-77.
6. Dječji vrtić Ivanić Grad. Dostupno na: <https://www.djecjivrtic-ivanic.hr/djeca/ekoloski-odgoj-u-predskolskoj-dobi.html> (25.05.2020.)
7. Dječji vrtić Srednjaci. Dostupno na: <http://www.vrtic-srednjaci.zagreb.hr/default.aspx?id=41> (25.05.2020.)
8. Du S, Bhattacharya CB, Sen S.: Maximizing business returns to corporate social responsibility (CSR): The role of CSR communication. International Journal of Management Reviews. 2010, 12(1):8-19.
9. Franić, R., Kumrić, O. Agrarna i ruralna politika II., ispitni materijali. Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet.
10. GreenCity Plumber. What is Green Agriculture?, 2015. Dostupno na: <http://www.greencityplumber.ca/blog/going-green-tips/green-agriculture/>, (12.05.2020.)
11. Kovač, M. Multifunkcionalne aktivnosti na seoskom gospodarstvu Ivica i Marica. Diplomski rad. Dostupno na: <https://repositorij.fazos.hr/islandora/object/pfos%3A717/datastream/PDF/view> (12.05.2020.)
12. Miisa, S.: Circular Economy Business Models. Lahti University of applied sciences ltd. Faculty of Business and Hospitality management, 2016., Dostupno na: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/117719/Salmela_Miisa.pdf?sequence=2&isAllowed=y (12.05.2020.)
13. Mikić, I.: Dječji vrtić "Mak" jedini osječki vrtić sa zlatnim statusom međunarodnog eko-vrtića, 2018. Dostupno na:

- <http://www.post.hr/osijek/vijesti/gospodarstvo/znanost-i-obrazovanje/djecji-vrtic-mak-jedini-osjecki-vrtic-sa-zlatnim-statusom-medunarodnog-eko-vrtica-4617> (25.05.2020.)
14. Petrić, L. Izazovi razvoja ruralnog turizma: dosadašnja praksa u Europi i reperkusije na Hrvatsku. *Acta Turistica*. 2006, 18(2): 138.-170.
 15. Ružić, P., Demonja, D.: Prirodna i antropogena osnova turizma Hrvatske. *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, 2013, 51(1/195): 45-65.
 16. Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_05_55_1119.html (12.05.2020.)
 17. Živković, N.: Dječji vrtić Vukovar dobio status Eko vrtića, 2019.. Dostupno na: <https://novosti.hr/djecji-vrtic-vukovar-dobio-status-eko-vrtica/> (25.05.2020.)
 18. <https://www.kdvhetsnuitje.nl/visie> (2.6.2020.)

SAŽETAK

Predmet ovog rada je multifunkcionalni razvoj ruralnih aktivnosti. Rad je podijeljen na pet poglavlja, od toga će prvo poglavlje obraditi predmet, cilj, strukturu i izvore podataka. Drugo poglavlje će obraditi pregled literature, detaljnije obraditi multifunkcionalnu poljoprivredu. Treće poglavlje opisuje metode i materijale vezane uz istraživanje. Četvrto poglavlje će obraditi rezultate istraživanja vezane uz stavove vezane uz eko vrtić. Peto poglavlje donosi raspravu donesenih rezultata istraživanja. Zadnje poglavlje donosi skraćena razmišljanja i napomene. Eko vrtić je oblik vrtića koji je ustrojen tako da se djeca uče o prirodi na osnovu vlastitog iskustva, kroz sva osjetila. Djeca bi za svaki obrok ubirala svježe namirnice iz vrta, jaja iz kokošinjca i drugo.

Ključne riječi: multifunkcionalna poljoprivreda, eko vrtić, ruralni turizam

SUMMARY

The subject of this paper is Multifunctional development of rural activities. The paper is divided into five chapters, since then the first chapter will deal with the subject, goal, structure and data sources. The second chapter will deal with a review of the literature, dealing in more detail with multifunctional agriculture. The third chapter describes research methods and materials. The fourth chapter will deal with the results of research related to attitudes related to eco-kindergarten. The fifth chapter discusses the research results. The last chapter brings concise reflections and remarks. Eco kindergarten is a form of kindergarten that is designed so that children learn about nature based on their own experience, through all the senses. For each meal, the children would pick fresh food from the garden, eggs from the chicken coop and more.

Key words: multifunctional development of rural activities, eco kindergarten, rural tourism

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Spolna struktura ispitanika.....	21
Grafikon 2. Dobna struktura ispitanika	21
Grafikon 3. Razina obrazovanja.....	22
Grafikon 4. „Eko vrtić“ za odgoj djece?.....	22
Grafikon 5. Učenje o uzgoju biljaka, voća i povrća.....	22
Grafikon 6. U vrtićima treba razvijati empatija i briga za životinje.....	23
Grafikon 7. Djecu je važno poticati na rad i boravak u prirodi	23
Grafikon 8. Djeca u vrtiću trebaju učiti o recikliranju.....	23
Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.	
Grafikon 9. Djeca u „eko vrtiću“ razvijaju samostalnost u brizi za sebe i okolinu u kojoj žive	24
Grafikon 10. Prema Vašem mišljenju, ovakvih vrtića treba biti više.....	25
Grafikon 11. Da ovakav vrtić imam u blizini upisao bi dijete u njega.....	25
Grafikon 12. Treba promovirati „Eko vrtiće“	25

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Sveučilišni diplomski studij, smjer Agroekonomika

Diplomski rad

Multifunkcionalni razvoj ruralnih aktivnosti

Martina Strpač

Sažetak:

Predmet ovog rada je multifunkcionalni razvoj ruralnih aktivnosti. Rad je podijeljen na pet poglavlja, od toga će prvo poglavlje obraditi predmet, cilj, strukturu i izvore podataka. Drugo poglavlje će obraditi pregled literature, detaljnije obraditi multifunkcionalnu poljoprivredu. Treće poglavlje opisuje metode i materijale vezane uz istraživanje. Četvrto poglavlje će obraditi rezultate istraživanja vezane uz stavove vezane uz eko vrtić. Peto poglavlje donosi raspravu donesenih rezultata istraživanja. Zadnje poglavlje donosi skraćena razmišljanja i napomene. Eko vrtić je oblik vrtića koji je ustrojen tako da se djeca uče o prirodi na osnovu vlastitog iskustva, kroz sva osjetila. Djeca bi za svaki obrok ubirala svježe namirnice iz vrta, jaja iz kokošinjca i drugo.

Rad je izrađen pri: Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Tihana Sudarić

Broj stranica: 30

Broj slika: 0

Broj tablica: 0

Broj grafikona: 12

Broj literaturnih navoda: 18

Broj priloga: 0

Jezik izvornika: hrvatski

Ključne riječi: multifunkcionalni razvoj ruralnih aktivnosti, eko vrtić, ruralni turizam

Datum obrane:

Stručno povjerenstvo za obranu:

1. Prof.dr.sc. Jadranka Deže, predsjednik
2. Izv.prof.dr.sc. Tihana Sudarić, mentor
3. Izv.prof.dr.sc Snježana Tolić, član
4. Prof.dr.sc. Ljubica Ranogajec, zamjenski član

Rad je pohranjen u: Knjižnica Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku, Sveučilište u Osijeku, Vladimira Preloga 1

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek
University Graduate Studies, Agroecologic

Graduate thesis

Multifunctional development of rural activities

Martina Strpač

Abstract:

The subject of this paper is Multifunctional development of rural activities. The paper is divided into five chapters, since then the first chapter will deal with the subject, goal, structure and data sources. The second chapter will deal with a review of the literature, dealing in more detail with multifunctional agriculture. The third chapter describes research methods and materials. The fourth chapter will deal with the results of research related to attitudes related to eco-kindergarten. The fifth chapter discusses the research results. The last chapter brings concise reflections and remarks. Eco kindergarten is a form of kindergarten that is designed so that children learn about nature based on their own experience, through all the senses. For each meal, the children would pick fresh food from the garden, eggs from the chicken coop and more.

Thesis performed at: Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Tihana Sudarić

Number of pages: 30

Number of figures: 0

Number of tables: 0

Number graph: 12

Number of references: 18

Number of appendices: 0

Original in: Croatian

Key words: multifunctional development of rural activities, eco kindergarten, rural tourism

Thesis defended on date:

Reviewers:

1.Prof.dr.sc. Jadranka Deže

2. Izv.prof.dr.sc. Tihana Sudarić

3.Izv.prof.dr.sc. Snježana Tolić

Thesis deposited at: Library of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek, University of Osijek, Vladimira Preloga 1